

SU
PO

2019

02

VUOSIKIRJA 2019



4-5

Tiedustelulainsäädäntö antaa Suojelupoliisille tukevan pohjan Suomen demokraattisen järjestelmän turvaamiseen.

8-9

ISILin uhka ei ole kadonnut Euroopasta.



10-11

Kotimaisten
ääriliikkeiden
toiminta
oli lähinnä
katuväkivaltaa
vuonna 2019.



20-21

Arktisen
alueen
muutoksella
on myös
alueellisia ja
kansallisia
turvallisuus-
vaikutuksia.



03

SISÄLLYS

- 4-5 Vakaa kansallinen turvallisuus demokratian takeena
- 6-7 Suojelupoliisi palvelee asiakkaitaan ainutlaatuisella tiedolla
- 8-9 ISILin uhka ei ole kadonnut länsimaista
- 10-11 Kotimaisten ääriliikkeiden toiminta oli lähinnä katuväkivaltaa vuonna 2019
- 12-13 Terrorismin uhka-arvio
- 14-15 Globaali terrorismitilanne
- 16-17 Suojelupoliisi lukuina 2019
- 18-19 Taloudellisen turvallisuuden kysymykset tärkeämpiä myös Suojelupoliisin toimialalla
- 20-21 Miksi arktinen alue kiinnostaa suurvaltoja?
- 22-23 Kybervakoilu on suunnitelmallista ja vaikea havaita
- 24-25 Turvallisuusselvitysten merkitys avainrekrytoinneissa kasvaa edelleen
- 26-27 Suomalaiset luottavat edelleen Suojelupoliisiin

VAKAA KANSALLINEN TURVALLISUUS DEMOKRATIAN TAKEENA

Vuosi 2019 oli Suojelupoliisille monilla tavoin historiallinen. Suojelupoliisin toimivaltuudet uudistuivat kesäkuun alussa, kun pitkään ja huolella valmistellut tiedustelulait tulivat voimaan. Valmistelun tuloksena meillä on nyt käytössämme toimiva ja nykyaikainen tiedustelulainsäädäntö, jossa kansallisen turvallisuuden suojaaminen ja kansalaisten yksityisyydensuoja ovat tasapainossa.

Uusi lainsäädäntö antaa meille tukevan pohjan tehtävämme toteuttamiseen, mutta samalla se kohdistaa meihin uusia odotuksia. Suojelupoliisi on ollut kesäkuusta alkaen täysiverinen turvallisuus- ja myös tiedustelupalvelu.

Uutta rooliamme tukeaksemme teimme suuren organisaatiouudistuksen, aloitimme uusien asiantuntijoiden rekrytoinnit ja aloimme monin tavoin muuttaa toimintatapaamme aiempaa tiedustellisempaan suuntaan.

Tärkeitä kivijalkojamme ovat edelleen terrorismintorjunta, vastatiedustelu ja turvallisuus selvitykset, mutta jatkossa panostamme aiempaa enemmän tiedustelutiedon, merkityksellisen ja ennakoivan sellaisen, tuottamiseen valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Teemme parhaamme sen eteen, että Suomen turvallisuuspoliittinen päätöksenteko pohjaa yhä ajantasaisempaan ja relevantimpaan tietoon, joka on tuotettu nimenomaan Suomen kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Olemme päässeet työssä jo hyvään vauhtiin, mutta täyden toimintakyvyn rakentaminen vie väistämättä oman aikansa.

Tiedustelutoimivaltuuksien myötä Suojelupoliisilla on mahdollisuus toimia uudella tavalla verkossa ja ensimmäistä kertaa myös ulkomailla. Kun oma osaamisemme kasvaa, olemme aiempaa vähemmän riippuvaisia kansainvälisten kumppaneidemme tiedoista. Toimivaltuuksiamme ei ole sidottu enää konkreettiseen rikosepäilyyn, vaan voimme hankkia tietoa sellaisista kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavista ilmiöistä, jotka eivät välttämättä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä.

Hyvään suomalaiseen tapaan kuuluu mielestäni, että uutta kohti edetään varovaisin askelin ja aiemman tekemisen parhaat perinteet säilyttäen. Niinpä kaiken myllerryksenkin keskellä Suojelupoliisin perusarvot laillisuus, luotettavuus ja laatu säilyvät ennallaan. Nämä arvot läpipleikkaavat kaiken toimintamme.

Liialliseen varovaisuuteen ei kuitenkaan tällä alalla ole varaa. Uusia toimivaltuuksia pitää uskaltaa käyttää kansallisen turvallisuuden ja kansalaisten parhaaksi. Uudessa tilanteessa kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että toimivaltuuksia käytetään lainmukaisesti. Sen takia olemme entisestäänkin panostaneet omaan sisäiseen laillisuusvalvontaan ja operaatioidemme lainmukaisuuden ennakkolliseen varmistamiseen. Laillisuuden tärkein





05

takuumies on uusi tiedusteluvalvontavaltuutettu, jolla on esteetön pääsy kaikkeen Suojelupoliisin salaisimpaankin tietoon. Uutta on myös eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta, ja myös sen kanssa yhteistyö on alkanut hyvässä hengessä.

Uudet toimivaltuudet tulevat tarpeeseen. Turvallisuusympäristömme on ollut viime vuosina ennennäkemättömässä muutoksessa. Suojelupoliisin laajaa tehtäväkenttää kuvastavat hyvin tämän vuosikirjan ajankohtaiset artikkelit. Kirjan sivuilta löytyy tietoa niin arktisesta ulottuvuudesta kuin kybervakoilusta tai taloudellisesta vaikuttamisestakin. Vuosikirjassa julkaistaan myös päivitetty terrorismin uhka-arvio. Uhkan taso on pysynyt ennallaan neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Terrorismin uhka muuttaa kuitenkin

luonnettaan koko ajan, minkä takia uhka-arvio päivitetään vastaisuudessa vähintään vuosittain. Samalla on syytä muistuttaa siitä, että joudumme kansallisen turvallisuuden uhkia arvioidessamme välillä kertomaan myös ikäviä asioita – sellaisia jotka eivät miellytä kaikkia.

Suojelupoliisin tehtävänä on havaita kansallista turvallisuutta uhkaavat ilmiöt ennalta ja ennakoida niiden vaikutuksia Suomeen. Meidän perustehtävämme on suojella Suomea, suomalaisia ja avointa demokraattista järjestelmäämme. Se on mittamattoman arvokas työsarka.

Antti Pelttari
Poliisineuvos, Suojelupoliisin päällikkö

SUOJELUPOLIISI PALVELEE ASIAKKAITAAN AINUTLAATUISELLA TIEDOLLA

Suojelupoliisin toimivaltuudet laajenivat uuden tiedustelulainsäädännön myötä kesäkuussa 2019 ja Suojelupoliisi on nyt turvallisuus- ja tiedustelu-palvelu. Uusi rooli merkitsee aiempaa tiiviimpää palveluroolia myös suhteessa valtionhallinnon kumppaneihimme.

06



Maailman monimutkaistuminen ja nopea muutos ovat olleet viime vuosien kestopuheenaiheita. Teknologian kehitys ja sosiaalisen median kasvava rooli, demokratian periaatteiden kyseenalaistaminen, poliittinen epävarmuus, muutokset geopolitiikassa ja ilmastomuutos ovat esimerkkejä tekijöistä tai kehityskuluista, jotka ovat tehneet Suojelupoliisin toimintaympäristöstä vaikeasti ennakoitavan. Miten Suojelupoliisi voi vastata näihin haasteisiin?

Suojelupoliisin tärkeimpiä tehtäviä on tuottaa ennakkoivaa ja analysoitua tiedustelutietoa valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Suojelupoliisi tukee asiantuntemuksellaan valtionjohdon lisäksi eri kumppaneita, kuten poliisia, puolustusvoimia ja ulkoasiainhallintoa. Tavoitteena on tarjota päätöksenteolle parhaat mahdolliset lähtökohdat.

Kesällä 2019 voimaantulleen tiedustelulainsäädännön ansiosta Suojelupoliisi kykenee toteuttamaan tehtävänsä entistä tehokkaammin. Uuden lainsäädännön myötä Suojelupoliisin toimivaltuudet laajenivat ja Supo on nyt turvallisuus- ja tiedustelupalvelu. Uusi rooli näkyy entistä tiiviimpänä yhteistyönä valtionhallinnon keskeisten toimijoiden kanssa. Myös yhteiskunnan ja valtionjohdon odotukset Suojelupoliisille ovat kasvaneet.

Tiedustelusykli mahdollistaa oikea-aikaisen tiedustelutiedon

Tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut kuvaavat usein toimintaansa niin kutsutun tiedustelusyklin avulla. Kyseessä on prosessi, jossa tiedustelupalvelu vastaa asiakkaidensa tiedon tarpeisiin, tunnistaa ja hankkii tietoa turvallisuusuhkista ja jalostaa tiedon analyysin kautta arvioiksi. Jaetusta tiedosta pyydetään asiakkailta myös palautetta. Tavoitteena on jakaa merkityksellistä ja ennakkoivaa tiedustelutietoa asiakkaille oikea-aikaisesti. Suojelupoliisi ei siis kerää tietoa itseään varten vaan valtionjohdon päätöksenteon tueksi.

Valtionhallinnossa on tarpeen kehittää yhteistä tiedustelun toimintakulttuuria ja käsitteitä. Samalla tavoin ymmärretyt käsitteet ja toimintaperiaatteet luovat pohjan yhteistyölle. Yhteisen ymmärryksen ja tilannekuvan rakentaminen ei ole aina yksinkertaista, koska käsitteet saattavat olla kiistanalaisia, poliittisesti latautuneita tai niistä ei päästä yhteisymmärrykseen. Lisäksi valtionhallinnon siiloutunut rakenne voi toisinaan vaikeuttaa yhteistyötä. Suojelupoliisi on kuitenkin vakuuttunut siitä, että ainoastaan toimivalla yhteistyöllä Suomi voi vastata tiedustelusta, terrorismista tai kyberympäristöstä nouseviin uhkiiin.

Siviilitiedustelun painopisteet ohjaavat toimintaa

Sisäministeriö asettaa vuosittain siviilitiedustelun painopisteet, jotka luovat kehikon Suojelupoliisin työlle. Painopisteet ohjaavat tiedonhankintaa ja -tuotantoa määrittämällä ne aihealueet, joihin Suojelupoliisi keskittyy. Aihealueet muodostuvat valtion ulko- ja turvallisuuspoliittisen johdon tärkeimmistä tietotarpeista ja ne sovitetaan yhteen sotilastiedustelun painopisteiden kanssa.

Painopisteiden asettamisen yhteydessä käydään laajasti keskusteluja asiakasorganisaatioiden kanssa. Aktiivinen vuorovaikutus on hyödyksi molemmille osapuolille. Suojelupoliisilla on yhä paljon opittavaa yhteistyökumppaneiltaan ja asiakailtaan.

Suojelupoliisin työ perustuu luottamuksellisiin suhteisiin ja lainmukainen toiminta sekä vastuullisuus ovat työn keskiössä. Kansainvälisen yhteistyön yksityiskohtia, tietolähteitä, työskentelymetodeja, operaatioita ja kyvykkyksiä on suojeltava, eikä niitä sen vuoksi voi avata yksityiskohtaisesti julkisuudessa. Siitä huolimatta haluamme osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun mahdollisimman avoimesti.

07



ISILIN UHKA EI OLE KADONNUT LÄNSIMAISTA

Syyria ja Irak ovat edelleen radikaali-islamistisen terrorismin ydinalueita.

Merkittävimmän terroriuhkan Euroopalle muodostavat edelleen terroristijärjestöt "Islamilainen valtio" (ISIL) ja al-Qaida sekä niihin kytkeytyvät toimijat. Huolimatta ISILin kokemista tappioista Syyrian ja Irakin konfliktialueella, sen muodostama uhka länsimaissa ei ole kadonnut. Keskeisimmän kosketuspinnan Eurooppaan kohdistuvan uhkan ja terroristijärjestöjen välillä muodostavat vierastaistelijat, jotka ovat viettäneet usein pitkiäkin aikoja Syyrian ja Irakin konfliktialueella.

ISILillä ja siihen kytköksissä olevilla toimijoilla on edelleen pyrkimys toteuttaa mittavia terroritekoja Euroopassa. Järjestön kyky innoittaa kannattajiaan on jonkin verran hiipunut niin sanotun kalifaatin menettämisen ja vähentyneen propagandan myötä. Tämä näkyy pääasiassa yksittäisten toimijoiden tekemien iskujen vähentymisenä viimeisen kahden vuoden aikana.

Konfliktien taustalla olevat ratkaisemattomat yhteiskunnalliset juurisyyt ylläpitävät radikaali-islamististen terroristijärjestöjen toimintamahdollisuuksia sekä Syyriassa ja Irakissa. Peruspalveluiden puute, työttömyys, korruptio ja jälleenrakennuksen hitaus sekä sektaariset (sunnien ja shiijojen väliset) jännitteet luovat edellytyksiä ääriliikkeiden kannatukselle.

ISIL on palannut toimimaan maanalaisen terroristiryhmän tavoin etenkin perinteisillä kannatusalueillaan menetettyään hallitsemansa maa-alueet Syyriassa ja Irakissa. ISILin toiminta on vakiintunut, ja se tekee aktiivisesti iskuja niin turvallisuusviranomaisia kuin siviilikohteitakin vastaan. Järjestön johtajan Abu Bakr al-Baghdadin kuolema lokakuussa 2019 ei ole merkittävästi vaikuttanut järjestön operatiiviseen toimintaan konfliktialueella. Menetettyään niin sanotun kalifaattinsa, ISIL on pyrkinyt korostamaan propagandassaan globaalia läsnäoloaan ja toimintakykyään myös Syyrian ja Irakin ulkopuolisilla alueilla.

Luoteis-Syyriassa Idlibin maakunnassa on al-Qaidaan linkittyviä ryhmiä, jotka toistaiseksi ovat pääosin keskittyneet toimintaan Syyriassa. Ryhmillä on kuitenkin taustallaan länsivastainen ja globaalia jihadia tukeva ideologia sekä pyrkimyksiä toteuttaa iskuja myös konfliktialueen ulkopuolella.

08





09

KOTIMAISTEN ÄÄRILIIKKEIDEN TOIMINTA OLI LÄHINNÄ KATUVÄKIVALTAAN VUONNA 2019

10

Ääriliikkeiden toiminta ei uhannut kansallista turvallisuutta tai yhteiskuntajärjestystä.

Kotimainen ääriliikehdintä pysyi rauhallisena vuonna 2019. Vuoden aikana kirjattiin muutamia kymmeniä siihen kytkeytyviä rikoksia. Äärioikeistolainen rikollisuus ilmentyi pääasiassa yksittäisinä pahoinpitelyinä, laittomina uhkauksina ja kiihottamisena kansanryhmää vastaan. Ääriivasemmistoon liittyviä rikoksia kirjattiin muun muassa nimikkeillä virkamiesten väkivaltainen vastustaminen ja vahingonteko.

Pohjoismainen Vastarintaliike sai väliaikaisen toimintakiellon

Kansallissosiaalinen Pohjoismainen Vastarintaliike (PVL) sai edellisvuosien tapaan äärioikeistolaisista liikkeistä eniten näkyvyyttä. Vuoden 2019 maaliskuussa korkein oikeus määräsi PVL:n väliaikaiseen toimintakieltoon. Pian toimintakiellon voimaantumisen jälkeen PVL:seen kytkeytyvä Kohti Vapautta -liike ryhtyi organisoimaan samankaltaista toimintaa kuin PVL.

PVL:n tai Kohti Vapautta -liikkeen nimissä ei syyllistetty viime vuonna väkivaltarikoksiin, mutta molemmat ryhmät ovat mukana Keskusrikospoliisin aloittamassa rikostutkinnassa, jossa selvitetään, onko PVL rikkonut sitä vastaan asetettua toimintakieltoa.

Ääriivasemmisto ja kurdit yhteistyössä

Ääriivasemmistolaisen liikehdinnän painopiste oli vuonna 2019 kurditoimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä radikaalissa antifasistisessa toiminnassa. Ääriivasemmiston ja kurdien yhteistyön puitteissa muutamia suomalaisia on matkustanut viime vuosina Koillis-Syyriaan liittyäkseen alueella toimiviin kurditaustaisiin aseellisiin järjestöihin. Suomessa järjestettiin useita Turkin toimia vastustavia mielenilmauksia, joissa ilmeni paikoin häiriökäyttäytymistä. Radikaali antifasistinen liikehdintä pyrki vuoden mittaan häiritsemään äärioikeiston julkisia mielenilmauksia. Poliisin tehokkaan toiminnan ansiosta vakavammilta yhteenotoilta kuitenkin vältyttiin.



TERRORISMIN UHKA-ARVIO

Terrorismin uhka Suomessa on Suojelupoliisin arvion mukaan neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Taso ei ole muuttunut edeltävään kesäkuussa 2017 julkaistuun uhka-arvioon nähden. Terrorismin tilannekuva ja toimintakenttä ovat kuitenkin muuttuneet sekä Suomessa että kansainvälisesti. Konfliktialuematkailu on voimistanut sekä verkostoitumista että kykyä ja valmiutta väkivaltaan. Erityisesti tämä muutos koskee radikaali-islamistista terrorismia, mutta myös äärioikeistolaista ja ääriivasemmistolaista liikehdintää.

Radikaali-islamististen verkostojen kehitys Suomessa seurailee kansainvälistä tilannetta. Kuten konfliktialueelle lähtijät, myös radikaali-islamistiset verkostot Suomessa ovat multietnisiä ja käsittävät useamman sukupolven. Avioliittoja solmitaan verkostojen sisällä, mikä voi hankaloittaa radikaali-ideologiasta irtautumista ja voimistaa seuraavien sukupolvien radikalisoitumista. Suomessa toimivilla terroristista toimintaa edistävillä ryhmillä ja verkostoilla on yhteyksiä ulkomaille sekä muslimienemmistöisiin maihin että länsimaihin.

Syyrian konfliktialueelta palaajat aiheuttavat turvallisuusuhkia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä

Suojelupoliisi arvioi Syyrian konfliktialueelta palaajien muodostavan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä suoria että välillisiä turvallisuusuhkia. Terroriuhkan lisäksi konfliktialueelta palaavat henkilöt aiheuttavat reaktioita niin maahanmuuttajaväestössä, ääriilikeissä kuin laajemminkin kansalaisissa. Palaajat ovat myös viharikosten mahdollisia kohteita. Kansallisen turvallisuuden lisäksi konfliktialueelta palaavat saattavat vaikuttaa laajemmin Euroopan terrorismitilanteeseen ja sen torjuntaan esimerkiksi muodostamiensa verkostojen ja Schengen-alueella matkustamisen myötä.

Suomesta matkusti vuosina 2012–2016 Syyrian konfliktialueelle kymmeniä miehiä ja naisia lapsineen liittyäkseen terroristijärjestö ISILiin tai elääkseen sen julistamassa ja sittemmin luhistuneessa kalifaatissa. Osa henkilöistä on kuollut alueella. Taustatekijät henkilöiden päätökselle matkustaa ISILin tai muun terroristijärjestön tai ryhmittymän hallitsemalle alueelle ovat pitkälti yksilöllisiä.

Konfliktialueella oleskelleet ovat altistuneet jopa vuosia äärimmäisen radikalisoivalle ympäristölle.

Uskonnolla perustellun väkivaltaisen ekstremismin tulevan kehityksen näkökulmasta huolta aiheuttavat terroristista toimintaa tukevien henkilöiden lapset eli kasvava sukupolvi. Lapset edustavat terroristijärjestöille tulevaisuutta ja ideologista jatkuvuutta.

ISIL on edelleen uhka

ISIL on uhka huolimatta aluemenetyksistään Syyriassa ja Irakissa. ISILillä on toimivia verkostoja, joita se pystyy hyödyntämään ulkoisissa operaatioissa, propagandan levittämisessä, rekrytoinnissa ja varojen keräämisessä. Suomi on ISILin vastaisen koalition jäsenenä ISILin näkökulmasta oikeutettu kohde terroristiselle toiminnalle.

Vähäisemmän, mutta mahdollisen terroriuhkan muodostavat radikaali-islamistiset järjestöt Al-Qaida ja Al-Shabaab. Niiden toiminta on keskittynyt pääasiassa Aasian ja Afrikan konfliktialueille ja epävakaisiin valtioihin, mutta taustalla on voimakkaan länsivastainen ja globaaliin jihadismiin pyrkivä ideologia.

Äärioikeistolaisen terrorismin uhka on voimistunut länsimaissa. Viimeaikaisten iskujen aiheuttaman inspiraatiovaikutuksen, yhteiskunnallisen vastakainasettelun ja erityisesti verkossa tapahtuvan radikalisoitumisen takia vastaavanlaiset yksittäiset väkivallanteot ovat mahdollisia myös Suomessa.

Kurdistanin työväenpuolueella (PKK) on Suomessa valtionrajat ylittävää tukitoimintaa, jossa on mukana ääriivasemmistolaisia antifasisteja.

Lähi-idässä on käynnissä monitahoinen ja alati kehittyvä konflikti usean valtiollisen ja ei-valtiollisen toimijan kesken. Konflikti voi edetessään vaikuttaa sekä radikaali-islamistisen että muun terrorismin uhkaan Euroopassa.

Yksittäiset toimijat tai ryhmät ensisijainen uhka

Suomessa on merkittävää terrorismin tukitoimintaa ja kansainvälisiä verkostoja. Suomessa asuu ja vierailee tunnistettuja henkilöitä ja ryhmiä, joilla on motivaatio ja kyky toteuttaa terrori-isku. Suomeen kohdistuvan uskonnolla perustellun terrori-iskun uhan aiheuttavat ensisijaisesti radikaali-islamistista ideologiaa ja päämääriä ajavat yksittäiset toimijat tai ryhmät.

Yksittäiset toimijat muodostavat korkeimman terrori-iskun uhkan myös ideologiaan katsomatta. Teko- ja toimintatavoista todennäköisimpiä ovat yksinkertaisesti toteutettavat iskut ja helposti saatavilla olevat tekovälineet, mutta ampuma-aseiden ja räjähteiden käyttö on mahdollista.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden määrä pysyi ennallaan

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärässä ei tapahtunut merkittävää muutosta vuonna 2019. Loppuvuodesta 2019 kohdehenkilöiden lukumäärä oli noin 390. Syyrian ja Irakin konfliktiin liittyvien värväys- ja edistämisverkostojen aktivoinnin sekä vierastaistelija-ilmiön seurauksena terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärä lähes kaksinkertaistui edeltävinä vuosina. Nähtävissä ei ole sellaisia tekijöitä, jotka merkittävästi vaikuttaisivat terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärään pidemmällä aikavälillä tulevaisuudessa. Laadullisesti tilanne voi muuttua.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärän voimakas kasvu 2010-luvulla, Turussa elokuussa 2017 tapahtunut terrori-isku sekä Syyrian konflikti osoittavat, että kansainvälisillä tapahtumilla voi olla merkittävä radikalisoiva ja mobilisoiva vaikutus kansalliseen tilanteeseen. Suomen ulkopuoliset tapahtumat voivat toimia laukaisevana tekijänä myös väkivaltaiselle uskonnollisesti tai poliittisesti motivoituneelle teolle sekä eri ryhmien vastakkainasettelulle.

Suomessa on muita valtioita ja eri uskontoja edustavia kohteita sekä kansainvälisiä tapahtumia, joihin kohdistuu tavallista korkeampi uhka sekä terroristijärjestöjen että yksittäisten toimijoiden taholta. Valtiollisiin ja symboliarvoltaan merkittävään kohteisiin, ajankohtiin ja tapahtumiin voi liittyä yleistä uhkatasoa korkeampi terrorismin uhka. Uhkaa voivat nostaa myös terrorismin trendit, kuten suoraviivaiset summittaiset iskut väkijoukkoihin tai väestönosaa edustaviin kohteisiin sekä näiden iskujen saama mediahuomio. Terrori-iskujen uhka länsimaisia intressejä ja turistikohteita vastaan on kohonnut, joten suomalaiset voivat joutua länsimaita vastaan suunnattujen iskujen kohteiksi myös ulkomailla.

Terrorismin uhka

Terrori-iskut ovat terrorismin vakavin ja näkyvin ilmenemismuoto. Euroopassa valtaosa suunnitelluista iskuista jää toteutumatta viranomaisten terrorismintorjunnan ansiosta. Huomattava osa terroristisesta toiminnasta on kuitenkin vaikeasti havaittavaa rikollisuutta, joka muodostuu erilaisista terrorismin tukitoimista.

Terrorismin tukitoimia ovat esimerkiksi väkivaltaan oikeuttavan propagandan laatiminen ja levittäminen sekä muiden ihmisten kannustaminen terrorististen toimijoiden tukemiseen. Tämä voi tarkoittaa myös omien lapsien kasvattamista väkivallan hyväksyvän ideologian kannattajiksi. Terroristiverkostojen ja -ryhmien tukeminen voi ilmetä myös värväyksenä terroristiryhmien toimintaan sekä näiden ryhmien rahoittamisena esimerkiksi rahankeräyksiin tai rikoksiin.

Vakavimman uhkan muodostavat henkilöt, jotka ovat liittyneet terroristiryhmään, matkustaneet konfliktialueille ja saaneet koulutusta iskujen tekemisessä.

Suomessa kriminalisoidut terrorismirikokset on käsitelty rikoslain 34a-luvussa.

13

Uhkatasot

Uhkatasoilla kuvataan Suomeen ja Suomen intresseihin kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Tason arvioinnissa huomioidaan saatavilla oleva tiedustelutieto, terroristijärjestöjen tai niihin kytköksissä olevien henkilöiden ja ryhmien toimintakyky ja motivaatio sekä mahdollisten iskuunnielmien aikajänne. Luokittelun tarkoituksena on antaa selkeä kuva siitä, millainen terrorismin uhka Suomeen kohdistuu ja onko uhkatasossa tapahtunut muutosta aiempaan arvioon verrattuna.

Terrorismin uhka Suomessa

4. Erittäin korkea

3. Korkea

▶ 2. Kohonnut

1. Matala

TERRORISMIN GLOBAALI TILANNEKUVA



Kansainvälisesti merkittävimmän terroristisen uhkan muodostaa edelleen radikaali-islamistinen terrorismi. Merkittävimmät terroristijärjestöt al-Qaida ja "Islamilainen valtio" (ISIL) pyrkivät iskemään länsimaaisia intressejä vastaan globaalisti. Radikaali-islamistiset ryhmät osallistuvat aktiivisesti moniin käynnissä oleviin konflikteihin.

Äärioikeistolaisen terrorismin uhka on voimistunut länsimaissa viimeisen vuoden aikana. Merkittävimmän uhkan muodostavat yksittäiset toimijat. Maaliskuussa 2019 tehdyn islaminvastaisen Uuden-Seelannin Christchurchin terrori-iskun inspiraatiovaikutus on näkynyt useina vastaavina väkivallantekoina ja iskuryityksinä länsimaissa.

Muihin ideologioihin pohjautuva terrorismi on luonteeltaan huomattavasti paikallisempaa. Viranomaistahoihin, pankkeihin ja valtiollisiin intresseihin kohdistuva ääriivasemmistolainen terrorismi on rajoittunut lähinnä Etelä-Euroopan maihin. Lisäksi useissa maissa ympäri maailmaa ilmenee separatistista ja etnonationalistista terroristista toimintaa, jolla ei kuitenkaan ole vaikutuksia Suomen kansalliselle turvallisuudelle.

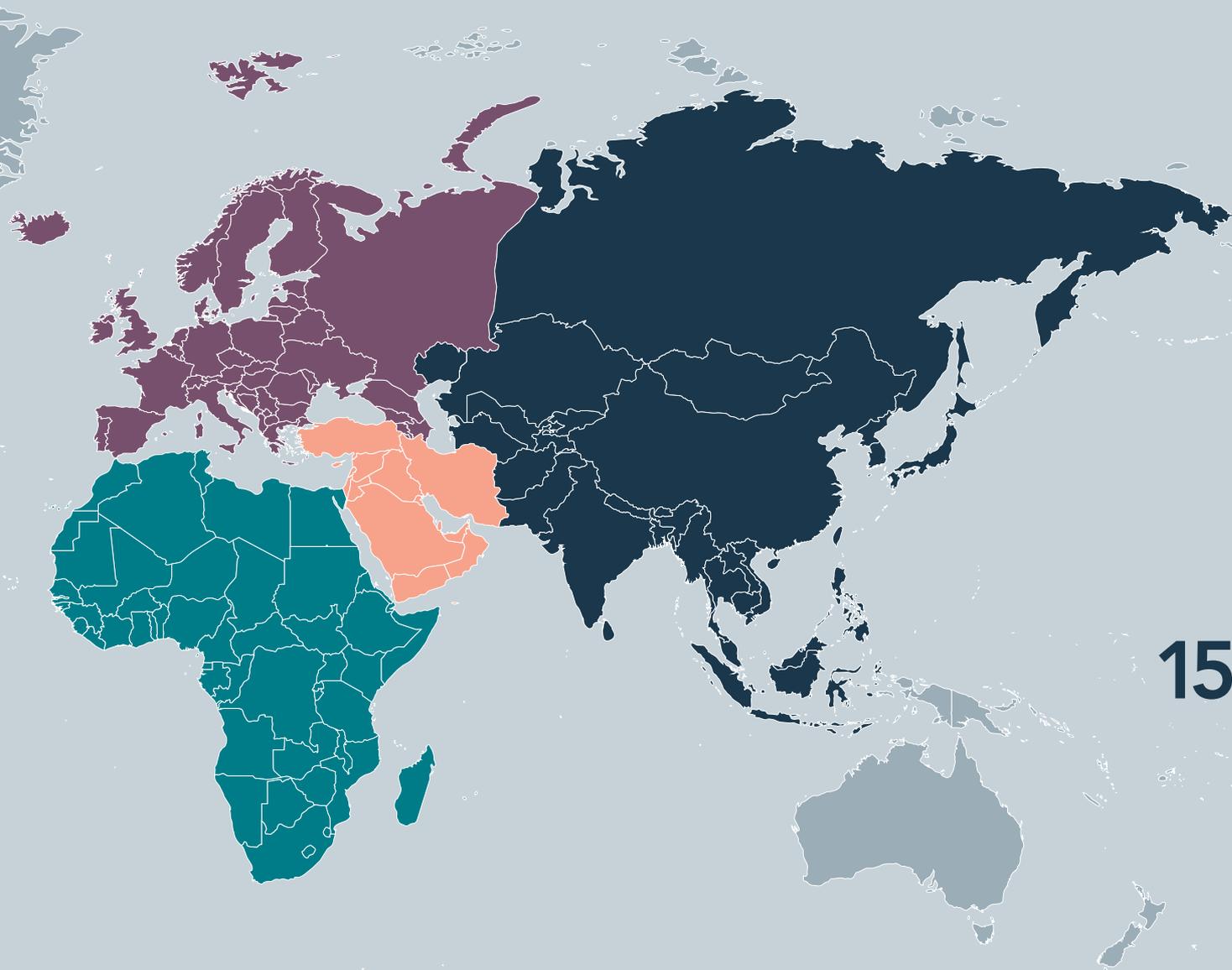
Eurooppa

Syyrian ja Irakin konflikti aktivoi voimakkaasti eurooppalaisia radikaali-islamistisia verkostoja. Alueelle on matkustanut yli 5 000 eurooppalaista vierastaistelijaa liittyäkseen ISILin ja al-Qaidan riveihin. Samalla radikaali-islamistiset terroristijärjestöt ovat inspiroineet yksittäisiä kannattajia ja pienryhmiä tekemään iskuja Euroopassa. Tekotavaltaan iskut ovat olleet pääasiassa yksinkertaisia, mutta toimijat ovat edelleen kiinnostuneita monimutkaisemmista menetelmistä. Tulevina vuosina konfliktialueelta palaavat vierastaistelijat sekä vankila- ja kotoperäinen radikalisaatio ylläpitävät terrorismin uhkaa.

Lähi-itä

Pitkäkestoiset konfliktit, alueen poliittinen epävakaus ja näköalattomuus toimivat kasvualustoina väkivaltaiselle ekstremismille. Syyriasta ja Irakista on muodostunut ydinalue radikaali-islamistiselle terrorismille.

Jemenin vuosia jatkunut sota ja hallinnon heikkous mahdollistavat radikaali-islamististen terroristijärjestöjen toiminnan maassa. Arabian niemimaan al-Qaidan ja ISILin Jemenin provinssin toiminta on pääosin paikallista, mutta molemmilla on tavoitteena iskeä sekä alueen hallintoja että länsimaaisia intressejä vastaan.



15

Afrikka

Radikaali-islamistinen terrorismi muodostaa merkittävän turvallisuushaasteen Pohjois-Afrikassa, Sahelin alueella ja Itä-Afrikassa. Keskeisimmän uhan muodostavat ISIL ja al-Qaida sekä niihin samaistuvat pienemmät terroristiryhmät. Terroristien toiminta on lisääntynyt etenkin osassa Sahelia, jossa on toteutettu useita laajamittaisia iskuja. Itä-Afrikassa merkittävin terroristiryhmä on al-Qaidan alueellinen haara al-Shabaab.

Aasia

Al-Qaida ja vähemmissä määrin ISIL toimivat aktiivisesti Afganistanin ja Pakistanin alueella. Propagandassaan ryhmät ovat tietoisesti pyrkineet vahvistamaan näkyvyyttään Aasiassa. Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa toimii useita terroristijärjestöjä, joista suurinta osaa yhdistää salafi-jihadistinen ideologia. Kaakkois- ja Keski-Aasia ovat olleet keskeisiä lähtöalueita Syyriaan ja Irakiin suuntauneessa vierastaistelijailemässä.

SUOJELUPOLIISI LUKUINA 2019

HENKILÖSTÖJAKAUMA

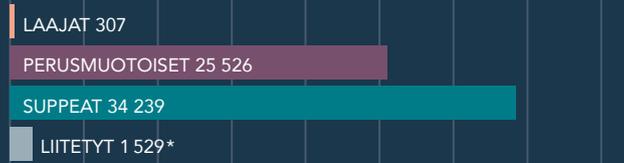
Henkilöstö 2019

438 henkilöä
Miehiä 60 %
Naisia 40 %
Keski-ikä 43,1 vuotta



TURVALLISUUSSELVITYKSET

2018

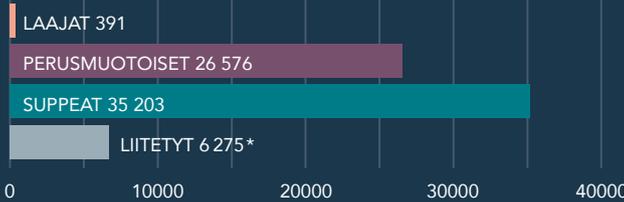


2018

Kaikki yhteensä 61 601

* Henkilöstä ei tarvitse aina tehdä uutta selvitystä hänen työtehtäviensä vaihtuessa.

2019



2019

Kaikki yhteensä 68 895

Mikäli henkilöllä on jo voimassa oleva selvitys, voidaan uusi hakemus liittää aiemmin laadittuun voimassa olevaan selvitykseen.

Lisätietoa: www.supo.fi/turvallisuusselvitykset/turvallisuusselvitysrekisteri

16

VUOSIKIRJA 2019

TALOUS

KÄYTETTY RAHOITUS TILIVUOSITTAIN (MILJOONAA EUROAA)



SUOJELUPOLIISIN PERUSTYÖ

SUOJELUPOLIISI TUOTTAA TIEDUSTELU- TIETOA PÄÄTÖKSENTEON TUEKSI

- Suojelupoliisin tehtävänä on tuottaa ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa valtionjohdolle ja viranomaiskumppaneille päätöksenteon tueksi. Tiedustelu on usein ainoa keino saada ennakkoon tietoa uusista uhkista.
- Tiedustelutietoa hankitaan omalla operatiivisella toiminnalla, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla sekä avoimista lähteistä. Ennakointi on olennainen osa tiedustelutiedon analyysissä.
- Tiedustelutietoon perustuvia raportteja laaditaan valtionjohdolle ja ministeriöille kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä ilmiöistä päätöksenteon tueksi. Lisäksi laaditaan uhka-arvioita viranomaisille, muille poliisiviranomaisille ja toisinaan myös huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

SUOJELUPOLIISI TORJUU TERRORISMIA

Suojelupoliisi

- tiedustelee paljastaakseen ja estääkseen rikoslain 34a-luvun mukaisia terrorismirikoksia,
- torjuu terroristisia iskuhankkeita Suomea vastaan,
- vastaa terrorismin torjuntaan liittyvästä kansainvälisestä tiedustelutiedon vaihdosta,
- toimii terrorismia koskevana operatiivisena asiantuntijaorganisaationa sekä
- muodostaa, ylläpitää ja välittää kansallista tilannekuvaa terrorismin muodostamasta uhkasta.

SUOJELUPOLIISI ESTÄÄ VAKOILUA

Suojelupoliisin tehtävänä on torjua Suomeen kohdistuvaa ulkomaista tiedustelua ja estää ennalta siitä aiheutuvia vahinkoja. Suojelupoliisi

- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa laitonta henkilötiedustelua ja vaikuttamista,
- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa vakoilua tietoverkoissa,
- estää joukkotuhoukseiden valmistamiseen tarvittavan teknologian, laitteiden ja tietotaidon leviämistä Suomesta tai Suomen kautta sekä
- ylläpitää tilannekuvaa ja raportoi Suomen turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä ja hankkeista.

SUOJELUPOLIISI JA ÄÄRILIIKKEET

- Suojelupoliisin tehtävänä on seurata kotimaisten ääriliikkeiden toiminnan luonnetta ja arvioida, uhkaavatko liikkeet kansallista turvallisuutta.
- Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvä turvallisuusuhkien arviointi kuuluu paikallispoliisin vastuulle.

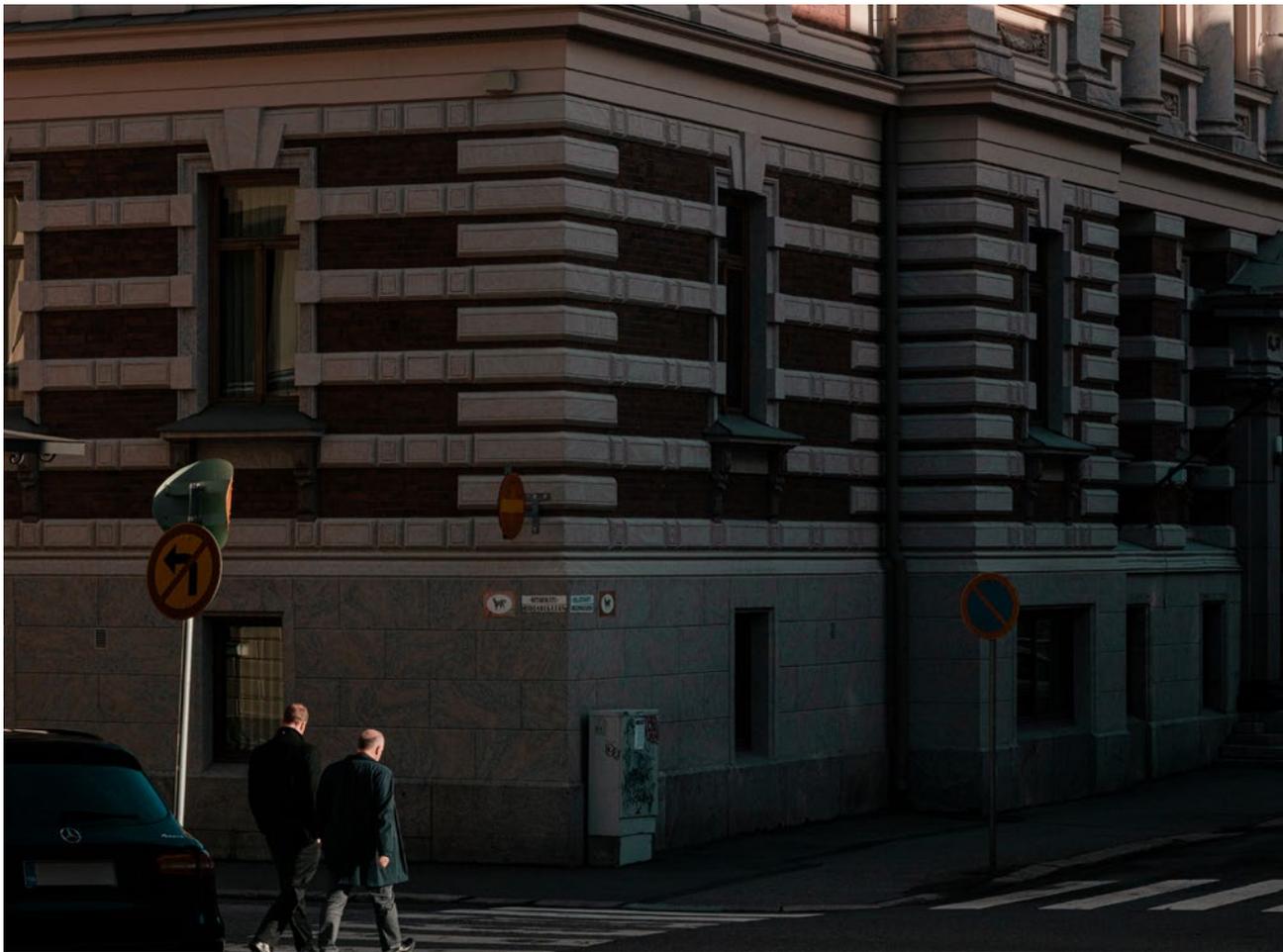
SUOJELUPOLIISI TEKEE TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ

- Suojelupoliisi tekee kaikki suomalaiset turvallisuusselvitykset puolustushallinnon turvallisuusselvityksiä lukuun ottamatta.
- Turvallisuusselvitysmenettelyn tarkoitus on estää ennalta toiminta, joka vaarantaa kansallista turvallisuutta tai erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua.
- Suojelupoliisi tekee myös yritysturvallisuusselvityksiä sekä antaa lausuntoja muun muassa kansalaisuus- ja oleskelulupahakemuksista.

TALOUELLISET KYSYMYKSET YHÄ TÄRKEÄMPIÄ MYÖS SUOJELUPOLIISIN TOIMIALALLA

Keskinäisriippuvuus valtioiden välillä sekä suurvaltapolitiikka ovat esimerkkejä Suomea ohjaavista taloudellisen turvallisuuden kysymyksistä. Ne ovat yhä useammin myös kansallisen turvallisuuden kysymyksiä.

18



Globalisaation myötä valtioiden taloudellinen vaikutusvalta on yhä voimakkaammin sidoksissa poliittiseen vaikutusvaltaan. Voimakas keskinäisriippuvuus sitoo valtioita niin yksittäisten maiden kuin kansainvälisten järjestöjen muokkaamaan talous- ja rahapolitiikkaan. Vaikka vientivetoisena taloutena Suomi on pääosin hyötynyt globalisaatiosta, siihen liittyy myös riskejä. Niistä osa liittyy selkeästi kansalliseen turvallisuuteen. Suomen kaltaiset avoimet ja viennistä riippuvaiset kansantaloudet ovat erityisen alttiita globaalin talouden muutoksille.



Suoran taloudellisen vaikuttamisen ohella toinen valtio voi kohdistaa Suomeen laitonta tiedustelua tai vaikuttamista yritystojen tai muiden investointien varjolla. Erityisesti epädemokraattisten valtioiden kohdalla on usein vaikea tehdä eroa yksityisen ja valtiollisen hankkeen välillä.

Tuotekehitystieto, kriittinen infrastruktuuri ja tietojärjestelmät kiinnostavat laitonta tiedustelua

Perinteisten kohteiden, kuten poliittisen päätöksenteon ohella valtiollinen laiton tiedustelu voi kohdistua esimerkiksi suomalaisen korkean teknologian osaamiseen tai vientivalvonnan alaisiin tuotteisiin. Taloudelliset kysymykset ovat myös laittoman tiedustelun kohteina. Vakoilua aktiivisesti harjoittavilla valtioilla onkin usein strategisena painopisteenä hankkia tuotekehitystietoa aloilta, joiden korkeaa osaamista löytyy myös Suomesta. Teknologisen kehityksen myötä myös vientirajoitusten alaisten tuotteiden, kuten esimerkiksi kaksikäyttötuotteiden määrittely on yhä vaikeampaa.

Suomalainen kriittinen infrastruktuuri on yhä useammin yksityisessä omistuksessa. Yritykset pystyvät tuottamaan palvelut tehokkaasti, mutta joutuvat suhteuttamaan järjestelmiensä suojauksen saamaansa tulovirtaan. Lisäksi yksityisomisteinen infrastruktuuri on alttiimpi ulkomaisen toimijan ostotoimenpiteille. Investointi voi kohdistua sellaiseen osaan Suomen kriittistä infrastruktuuria, jonka myynti ulkomaiselle toimijalle voi aiheuttaa riskin kansalliselle turvallisuudelle.

Suomen keskeisimpiä tuotantotekijöitä on osaa-miseen liittyvä tieto. Se on yhä useammin tietojärjestelmissä, jotka ovat – ja joiden on oltava – kiinni verkossa. Vaikka vakoilua tapahtuu edelleen myös perinteisin keinoin, on keinovalikoima kasvanut internetin myötä. Verkon yli tapahtuva toiminta kasvattaa kriittisiin järjestelmiin kohdistuvaa valtiollista ja ei-valtiollista sabotaasiuhkaa ilman, että toimijan tarvitsee edes astua Suomen maaperälle. Yhteiskunnan kriittisten toimien siirtyessä yhä enemmän verkkomaailmaan kasvaa myös järjestelmien riski joutua laittoman tiedustelun kohteeksi.

Talouden digitalisaatio ei siis vain luonut oikeasti globaaleja markkinoita, mutta lisäksi muutti kansallisen turvallisuuden uhkakuvia peruuttamattomalla tavalla monimuotoistamalla uhkia. Uutena ilmiönä on nähtävissä esimerkiksi ulkoistettuihin alihankintai palveluntuottajaketjuihin kohdistuvat hyökkäykset, joiden kautta voi olla mahdollista päästä varsinaisen tiedustelun kohteen järjestelmiin.

Suojelupoliisi hankkii tietoa talouteen kohdistuvista uhkista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa

Suojelupoliisi ehkäisee ja torjuu Suomeen kohdistuvia kansallisen turvallisuuden uhkia monin eri tavoin. Tavoitteena on estää uhat ennakoita.

Suojelupoliisi hankkii tietoa Suomea uhkaavista talouteen liittyvistä ilmiöistä, toimijoista ja heidän tavoitteistaan sekä keinoistaan jo ennen uhkan konkretisoitumista. Tällaista tietoa Suojelupoliisi saa oman operatiivisen tiedonhankintansa lisäksi muun muassa koti- ja ulkomaisilta kumppaneilta sekä avoimista lähteistä. Suojelupoliisin tiedonhankinnalle ovatkin välttämättömiä hyvät yhteydet valtiosektorin lisäksi esimerkiksi kuntatasolle, korkeakouluihin sekä yksityisiin yrityksiin.

Tieto analysoidaan Suojelupoliisissa päätöksentekoa hyödyttäväksi tiedustelutiedoksi. Suojelupoliisi tuottaa tätä ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa yhteistyökumppaneidensa käyttöön erilaisten kirjallisten tuotteiden sekä sidosryhmätapaamisten muodossa. Taloudellisen turvallisuuden kysymykset koskettavat yhä useampia suomalaisia toimijoita, joita Suojelupoliisi palvelee.

MIKSI ARKTINEN ALUE KIINNOSTAA SUURVALTOJA?

Arktisuus on Suomelle mahdollisuus ja voimavara, mutta arktisen alueen muutoksella on myös alueellisia ja kansallisia turvallisuusvaikutuksia. Suurvallat ovat kiinnostuneita alueesta, mutta myös Suomen arktisesta osaamisesta.

Lännen ja Venäjän välisten suhteiden viileneminen erityisesti vuoden 2014 jälkeen sekä Kiinan nousu ovat muokanneet kansainvälistä turvallisuusympäristöä arktisella alueella. Taloudellinen kiinnostus aluetta kohtaan on kasvanut voimakkaasti ja geopolitiittinen kilpailu on lisääntynyt.

Ilmastonmuutoksen aiheuttama jääpeitteen väheneminen mahdollistaa meriliikenteen lisääntymisen Pohjoisella jäämerellä ja Pohjoisen merireitin tehokkaamman hyödyntämisen Euroopan ja Aasian välisiin kuljetuksiin. Lisäksi avautuu uusia maa-alueita geologiselle tutkimustoiminnalle sekä sitä kautta mineraali- ja hiilivetyvarojen etsimiselle.

Yhteistyötä ja kilpailua

Yhteistyö on välttämätöntä arktisen alueen valtioille globaalien haasteiden torjumisessa, mutta samanaikaisesti suurvaltojen intressit risteävät napapiirin pohjoispuolisella alueella. Venäjälle arktinen alue on instrumentti suurvalta-aseman rakentamiselle taloudellisiin ja sotilaallisiin keinoin. Se on myös keskeinen osa Venäjän identiteettiä ja ulkopoliittista ulottuvuutta. Venäjä on palauttanut pohjoisessa sotilaallista läsnäoloaan ja sitä tukevaa infrastruktuuria, joka supistui Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena.

Venäjä selittää sotilaallisen läsnäolonsa alueella sotilasliitto Naton ja erityisesti Yhdysvaltojen merivoimien aiheuttamalla uhkalla. Venäjä on ilmaissut olevansa huolestunut erityisesti Yhdysvaltojen sotilaallisesta aktiivisuudesta Barentsin meren läheisyydessä ja ohjuspuolustuksen kehittämisestä Alaskassa. Jännitteiden odotetaan lisääntyvän arktisella alueella, vaikka sotilaalliset kysymykset on pidetty arktisen alueen valtioiden keskeisimmän yhteistyöjärjestelyn eli Arktisen neuvoston toiminnan ulkopuolella.

Samalla kun kiinnostus arktista aluetta kohtaan lisääntyy ja Koillisväylän merkitys energiakuljetuksissa kasvaa, myös alueen ulkopuoliset maat, kuten Kiina, osoittavat kasvavaa kiinnostusta aluetta kohtaan ja tavoittelevat siellä painoarvoa.

Venäjä ja Kiina tekevät yhteistyötä Siperian energia-hankkeissa. Venäjä odottaa Kiinan olevan sille vaihtoehtoinen sijoitusten lähde länsimaiden Venäjälle asettamien pakotteiden vuoksi. Kiinan vauraus ja poliittinen valta yhdistettynä Venäjän kasvavaan riippuvuuteen Kiinan markkinoista tarjoaa Kiinalle vaikutusvaltaa maiden kahdenvälisissä suhteissa. Kiinan ja Venäjän kumppanuuden syvyyttä ei pidä kuitenkaan liioitella, vaikka maat mielellään esiintyvät strategisina partnereina. Kiinan sijoitukset Venäjälle ovat edelleen vaatimattomia ja kauppa Kiinan kanssa on Venäjälle alijäämäistä. Venäjä kuitenkin varoo tuomasta julkisuuteen Kiinan aiheuttamaa haastetta ja jopa potentiaalista uhkaa Venäjän intresseille.

Kiina julkisti arktisen strategiansa vuonna 2018. Maa tavoittelee arktisella alueella erityisesti luonnonvaroja sekä merireitin ja logistiikan tarjoamia etuja satamineen. Lisäksi Kiina tarvitsee pohjoisia leveysasteita muun muassa perustaakseen satelliittidatan vastaanottoasemia, joiden avulla Kiina voi palvella meriliikennettä sekä tutkia sää- ja jääolosuhteita Pohjoisen merireitin varrella. Kiinan merivoimien aktiivisuus arktisilla alueilla on jo lisääntynyt, mutta kyvykkyyksien puutteessa näin on tapahtunut lähinnä Pohjoisen jäämeren ulkopuolella.

Suomi kiinnostaa suurvaltoja arktisena huippuosajana

Arktisen neuvoston jäsenenä ja aktiivisena pohjoisten olosuhteiden osajana Suomi kiinnostaa arktisia suurvaltoja. Arktinen olosuhteosaaminen on tärkeää Venäjälle, jota kiinnostavat myös Suomen politiikkalinjaukset arktisessa yhteistyössä.



Euroopan ja Aasian välistä tietoliikennettä yhdistävä Koillisväylän merikaapelihanke toimii esimerkkinä arktisesta liiketoiminnasta, jossa yhdistyvät kansainvälisen liike-elämän ja valtioiden intressit. Kiina puolestaan toimii Pohjois-Suomessa aktiivisesti esimerkiksi satelliittiasemahankkeissa ja muissa teknologialähtöisissä projekteissa. Hankkeiden taustalla on Kiinan kasvanut mielenkiinto arktiseen alueeseen ja hankkeet voidaan nähdä osana Kiinan kehittyvää suurvaltaroolia, joka tuo uusia mahdollisuuksia mutta on yhä enemmän myös ristiriidassa länsimaiden intressien kanssa.

Arktinen alue on myös tiedustelupalveluiden kiinnostuksen kohteena, ja tähän Suojelupoliisi on kiinnittänyt huomiota. Ulkomaiset tiedustelupalvelut ovat olleet kiinnostuneita Suomen toiminnasta Arktisen neuvoston puheenjohtajana ja Suomen arktinen ulottuvuus kuuluu ulkovaltojen pitkän aikavälin kiinnostuksen kohteisiin. Ulkomaisten tiedustelupalvelujen kiinnostus kohdistuu myös Pohjois-Suomessa järjestettäviin arktisen teeman seminaareihin ja konferensseihin sekä pohjoiseen kaavailtuihin infrastruktuurihankkeisiin.

Paikallistuntemusta kansallisen päätöksenteon tueksi

Kansallisen turvallisuuden uhkia torjutaan koko valtakunnan alueella, ja Suojelupoliisi toimii operatiivisena turvallisuusviranomaisena kaikkialla Suomessa. Suojelupoliisilla on pääkaupunkiseudun ulkopuolella kahdeksan aluetoimistoa Turussa, Vaasassa, Tampereella, Lappeenrannassa, Joensuussa, Kuopiossa, Oulussa ja Rovaniemellä. Aluetoimistojen tehtävissä painottuvat paikallistuntemus sekä sidosryhmäyhteistyö yritysten ja muiden yhteisöjen sekä viranomaisten kanssa. Toimistoissa tuotetaan operatiivista tietoa myös kansallisen päätöksenteon tueksi.

Arktinen toimintaympäristö on läsnä varsinkin Pohjois-Suomessa, jossa Suojelupoliisin Oulun ja Rovaniemen toimistot muodostavat tilannekuvaa arktisuuteen liittyvistä turvallisuuskysymyksistä.

KYBERVAKOILU ON SUUNNITELMALLISTA JA VAIKEA HAVAITA

Kansainvälisen poliittisen tilanteen kiristyminen on omiaan lisäämään valtiollista vakoilua, kun tiedon tarve lisääntyy mutta samalla tiedon saatavuus laillisin keinoin heikentyy. Suojelupoliisin vastatiedustelun tarkoituksena on havaita ja torjua Suomeen kohdistuvaa vakoilua reaali maailmassa ja kyberympäristössä.

Vakoilu on suunnitelmallista

Vakoilu on keino hankkia tietoa, joka ei muutoin ole saatavissa ja jolla vakoileva valtio voi vaikuttaa vahingollisesti kohdevaltion toimintaan.

Vakoiluoperaatio voidaan toteuttaa henkilö-tiedusteluna, teknisenä kybervakoiluna tai niiden yhdistelmänä. Varsin monella valtiolla on tekninen kyky toteuttaa kybervakoiluoperaatioita, mutta teknistä kykyä olennaisempaa on tahto. Vakoiluoperaatio ei käynnisty vahingossa, vaan toimeksiannosta.

Valtiollista kybervakoilua harjoittavat maat voivat esimerkiksi hankkia luottamukselliseksi tarkoitettua tietoa tunkeutumalla tietojärjestelmiin teknisen haavoittuvuuden kautta tai painostamalla omassa vaikutuspiirissään olevia laite- tai ohjelmistotoimittajia hankkimaan haltuunsa ulkomaisen asiakkaansa dataa.

Kybervakoilua voi torjua riskienhallinnalla

Oman organisaation suojaaminen tekniseltä tunkeutumiselta tai laite- tai ohjelmistovalmistajan intressiritiriidalta edellyttää hyvin erilaisia toimenpiteitä.

Tietoteknisten haavoittuvuuksien hyväksikäyttöltä suojautuminen vaatii jatkuvaa, kurinalaista tietoturvatyötä sekä realistista tietoturva-arkkitehtuuria.

Suomea aktiivisesti vakoilevasta valtiosta peräisin olevaa laite- tai ohjelmistotoimittajan aiheuttamaa riskiä hallitaan sen sijaan jo hankintavaiheessa. Laitteissa ei todennäköisesti ole takaportteja, jotka voisi löytää teknisellä tietoturvatyöllä, sillä vakoilua harjoittava valtio ei tarvitse niitä. Sillä on vakoiluoperaatioissa käytössä etuovi: huoltoyhteydet ja ohjelmistopäivitykset.

Kybervakoilu on suunniteltu tiedonhankinnan operaatio, jonka toteutus vaatii resursseja. Vakoileva valtio joutuu punnitsemaan hyötyä suhteessa toteutuskustannuksiin. Oma tai asiakkaansa tietoa suojaava organisaatio voi tehdä varsin paljon kasvattaakseen tunkeutumisen kustannuksia.

Teknisen tunkeutumisen torjunta

- kattavat järjestelmä- ja verkkolaitelokit
- vahva tunnistautuminen
- dataa ulkoa hyväksyvien ohjelmien virtualisointi
- sisäverkon vyöhykkeistys

Intressiritiriidan hallinta

Sitooko laitevalmistajaa tiukempi velvoite Suomea vakoilevan kotimaansa valtiokoneistoon kuin asiakaksiinsa tai Suomen ja EU:n lainsäädäntöön?

Suojautumiseen tarvitaan huolellista teknistä ylläpitoa ja kattavaa lokitietojen hallintaa

Kybervakoiluoperaatiossa pyritään hyödyntämään niitä reittejä, jotka ovat tunkeutujalle jo valmiiksi auki. Sähköpostiviesteihin ja verkkosivuille on ujutettavissa haitallista koodia.

Kybervakoiluoperaatioita toteuttavat tahot saattavat lähettää kohteelle sähköpostin liitteenä asialliselta vaikuttavan dokumentin tai linkin ulkopuoliselle verkkosivulle. Vakoiluoperaatioissa ei käytetä linkkejä, jotka olisivat käyttäjän keinoin tunnistettavissa epäluotettaviksi. Päinvastoin, toimija huolehtii siitä, että viestin vastaanottajalla on selvä peruste avata liite tai linkki.

Dokumenttien lukuohjelmissa ja verkkoselaimissa on piileviä teknisiä haavoittuvuuksia, ja ne mahdollistavat ylimääräisen koodin toimivuuden laitteella, jolla dokumentti tai verkkosivu avataan. Tällöin toimija saa ensimmäisen jalansijan sisäverkkoon. Sisäverkon arkkitehtuurista riippuu, kuinka pitkälle uhkatoimija pääsee etenemään.

Edellä kuvattujen uhkien torjuminen edellyttää realismia järjestelmäsuunnitteluun. Käyttäjät avaavat liitteitä ja klikkaavat linkkejä; se on heidän tehtävänsä. Siksi laitetta, jossa ulkopuolinen haitallinen koodi voi toimia, ei tulisi tietoturva-arkkitehtuurissa käsitellä luotettuna sisäverkon laitteena. Järjestelmän teknisellä ylläpidolla on myös keskeinen merkitys sekä vakoilun havaitsemisessa että sen torjunnassa. Kattavien lokitietojen tallentamisen merkitystä ei voi kyllin korostaa. Kybervakoilu havaitaan – jos havaitaan – lokitietojen ja taitavan ylläpidon yhdistelmällä.

Organisaatioiden ulkoistaessa ICT-toimintojaan myös valtiollista vakoilua harjoittavat valtiot ovat siirtäneet huomiotaan tähän liittyvään alihankintaketjuun. Seurauksena on rakenteellinen katvealue, joka vaikeuttaa valtiollisen vakoilun havaitsemista. Vaikka ICT-palveluntarjoajalla olisi pätevä ylläpito-prosessi, ei palveluntarjoajan voi olettaa tietävän, mikä asiakkaan tieto kiinnostaa vakoilua harjoittavaa valtiota. Vakoilun varsinaisena kohteena oleva organisaatio ei puolestaan näe teknistä lokitietoa, josta vakoilun pystyisi tunnistamaan.



TURVALLISUUSSELVITYSTEN MERKITYS AVAINREKRYTOINNEISSA KASVAA EDELLEEN

Turvallisuusselvitys on vakiinnuttanut roolinsa osana onnistuneita rekrytointeja silloin, kun etsitään oikeaa ihmistä kansallisen turvallisuuden tai erittäin merkittävän yksityisen taloudellisen edun kannalta tärkeään paikkaan.

Turvallisuusselvitys on tehokas tapa pyrkiä estämään ennalta vakava sisäpiiriuhka organisaatiossa. Suojelupoliisi pitää tärkeänä, että kansallisen turvallisuuden kannalta merkittäviin tehtäviin valittavista henkilöistä tehdään mahdollisimman kattavasti turvallisuusselvityksiä.

Turvallisuusselvitys voi nykyisin nojalla olla voimassa jopa viisi vuotta, ja tänä aikana henkilöön kohdistuu automaattinen nuhteettomuuden seuranta. Näin turvallisuusselvitys on tärkeä organisaatioiden jatkuvan riskienhallinnan osa. Kun turvallisuusselvitys uusitaan säännöllisesti, turvaluokitellun tiedon käyttöoikeuksia voidaan hallita järjestelmällisesti.

Vastataksaan toimintaympäristön muutokseen Suojelupoliisi on pyrkinyt lisäämään perusmuotoisten turvallisuusselvitysten määrää suhteessa suppeisiin selvityksiin. Samalla perusmuotoisista ja laajoista turvallisuusselvityksistä on tehty aiempaa kattavampia.

Vuoden 2019 aikana ulkomaansidonnaisuuksien selvittäminen on vakiintunut osaksi kaikkia laajoja turvallisuusselvityksiä sekä tiettyjä perusmuotoisia turvallisuusselvityksiä. Ulkomaansidonnaisuuksien selvittämisessä arvioidaan, voivatko henkilön ulkomaansidonnaisuudet altistaa hänet työtehtävässään vieraiden valtioiden turvallisuus- tai tiedustelupalveluiden hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle.

Tiedustelutietoa löytyy turvallisuusselvityksissä entistä useammin

Osana perusmuotoista sekä laajaa turvallisuusselvitystä tarkastetaan, onko Suojelupoliisilla tai pääesikunnalla henkilöstä tiedustelutietoa tai poliisilla

rikostiedustelutietoa. Vuonna 2019 tällaista tietoa löytyi turvallisuusselvityksissä yli kaksi kertaa useammin kuin vuonna 2018, jolloin silloinkin tiedustelutietoa löytyi ennätysmäärä.

Muutos kuvastaa toimintaympäristön muuttumista. Terrorismintorjunnan kohdehenkilöiden määrässä ei tapahtunut merkittävää muutosta vuonna 2019, mutta kohdehenkilöiden terrorismia tukeva toiminta on aiempaa vakavampaa. Vieraiden valtioiden tiedustelutoiminta on myös aktiivista Suomessa.

Suurin osa asiakkaista hakee selvitystä sähköisesti

Suojelupoliisi on kehittänyt turvallisuusselvitysrekisteriä siten, että se helpottaisi mahdollisimman paljon sekä asiakkaiden että viranomaisten työtä. Yksi esimerkki tästä on sähköinen asiointi, jota suurin osa asiakkaista jo hyödyntää. Sen avulla Suojelupoliisi voi nopeuttaa selvitysten hakemista ja lisätä turvallisuusselvitysmenettelyn toimintavarmuutta ja eheyttä.

Suojelupoliisin tavoitteena on automatisoida erilaisia rekisteritarkastuksia mahdollisimman pitkälle vuoden 2020 aikana. Näin resurssit voitaisiin keskittää entistä paremmin selvitysten laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen – kuten toimintaympäristön muutos vaatii.

Turvallisuusselvitysten valmistelu-aika pysyi vuonna 2019 pääosin asiakkaille annetun palvelulupauksen mukaisena eli 25 arkipäivässä. Turvallisuusselvitysten valmistelun digitalisointi lisää mahdollisuuksia tehdä turvallisuusselvitykset entistä paremmin ja palvelulupauksen mukaisessa ajassa.



25

SUOMALAISET
LUOTTAVAT EDELLEEN
SUOJELUPOLIISIIN

26





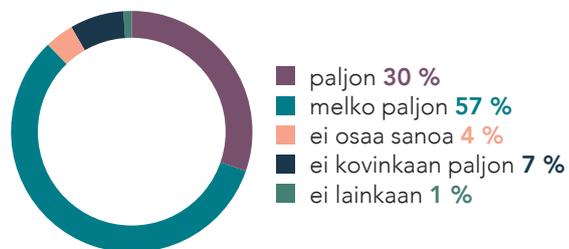
Suojelupoliisi teettää vuosittain kyselytutkimuksen kansalaisten käsityksistä Suojelupoliisin toiminnasta. Viimeisin kyselytutkimus tehtiin 18.-29.11.2019. Otos edusti Suomen 18 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaan ulkopuolella.

Suurin osa (**87 %**) suomalaisista sanoo luottavansa Suojelupoliisiin joko erittäin tai melko paljon. Lähes kolmasosa (**30 %**) luottaa Supoon paljon, yli puolet (**57 %**) luottaa melko paljon.

Luottamus Suojelupoliisiin on suunnilleen samaa tasoa kuin vuosi sitten. Epäluottamusta Suojelupoliisia kohtaan tunti vain kahdeksan prosenttia kyselyyn vastanneista.

27

Luottamus Suojelupoliisiin



Haastattelujen kokonaismäärä oli 1002.

Tulosten virhemarginaali on +/- 3 prosenttiyksikköä.



SUOJELUPOLIISI

Ratakatu 12, 00120 Helsinki, Suomi // +358 295 480 131 // www.supo.fi